

УДК 636.034.082

ВПЛИВ ОКРЕМИХ ФАКТОРІВ НА МІНЛИВІСТЬ ОЗНАК ПРОДУКТИВНОГО ДОВГОЛІТТЯ КОРІВ МОЛОЧНИХ ПОРІД

Н. П. Мазур, к. с.-г. н., докторант
Babikn@i.ua

Інститут розведення і генетики тварин імені М. В. Зубця НААН,
с. Чубинське, Бориспільський р-н, Київська обл., Україна

Актуальною проблемою сучасності в селекції молочної худоби як світового масштабу, так і України зокрема, є збільшення тривалості господарського використання тварин. Враховуючи те, що підвищення молочної продуктивності корів призводить до скорочення термінів їх використання, ця проблема з часом лише загострюватиметься. Тому наразі необхідно спрямовувати наукові дослідження на комплексну оцінку тварин з урахуванням ознак довічної продуктивності. Метою нашої роботи було вивчити силу впливу різних факторів на продуктивне довголіття корів голштинської, української чорно- та червоно-рябої молочних порід.

Відомо, що процес формування високопродуктивних стад молочної худоби починається чи не з першого дня життя тварини. Складовою цього процесу є оцінка тварин на різних етапах індивідуального розвитку за характером їх росту, що дасть можливість завчасно виявити особин з вадами і своєчасно вилучити їх із селекційного процесу. Тварини досліджуваних порід у період вирощування від народження до 18-місячного віку характеризувалися помірною інтенсивністю росту (середньодобовий приріст — 641–692 г), що забезпечило добрий розвиток організму та високу майбутню молочну продуктивність корів: надій первісток, залежно від породи, коливався від 6317 до 7324 кг жирністю 3,63–3,74 %. Однак тварини наведених порід використовувалися у стадах лише 2,32–2,50 лактації, а їх довічний надій становив 14940–18669 кг.

Встановлено, що з-поміж генетичних чинників на тривалість продуктивного використання та довічну продуктивність корів найсуттєвіше ($P < 0,001$) впливали індивідуальна спадковість бугаїв-плідників ($\eta_x^2 = 9,9\text{--}29,3\%$), умовна кровність за голштинською породою ($\eta_x^2 = 5,8\text{--}34,3\%$) та лінійна належність ($\eta_x^2 = 4,6\text{--}19,8\%$). Показники продуктивного довголіття у дочок, які походили від корів-довгожителюк та високопродуктивних корів вітчизняних порід, були нижчими, ніж у матерів, однак нащадки цих корів здебільшого переважали середні значення для стада за тривалістю продуктивного використання на 6,4–25,0 % і за довічним надоем — на 4,6–28,9 %. Дочки цінних матерів голштинської породи поступалися за наведеними показниками не лише своїм матерям, але й середнім по стаду.

Відомо, що умови середовища можуть впливати на зміну продуктивних ознак у тварин на рівні з генотипом. Тому для спеціалістів важливим є оцінити вплив тих чи інших факторів на продуктивні ознаки тварин і розробити низку заходів для їх усунення. Результати досліджень свідчать, що серед паратипових чинників на продуктивне довголіття корів найсуттєвіше впливав фактор «стадо» ($\eta_x^2 = 2,9\text{--}28,7\%$, $P < 0,001$) і значно менший вплив мали рік народження ($\eta_x^2 = 0,6\text{--}5,7\%$, $P < 0,001$) й першого отелення ($\eta_x^2 = 0,5\text{--}4,8\%$, $P < 0,001$) та сезон народження ($\eta_x^2 = 0,1\text{--}7,4\%$) й першого отелення ($\eta_x^2 = 0,1\text{--}4,9\%$, $P < 0,01\text{--}0,001$). Найбільшу прогностичну цінність серед цих факторів ($P < 0,001$) за показниками продуктивного довголіття мають надій корів за першу ($r = -0,217 \dots +0,205$) і кращу лактації ($r = +0,061 \dots +0,609$) та надій матері за першу лактацію ($r = -0,194 \dots +0,084$). Крім того, для формування високопродуктивного стада з тривалим господарським використанням добір корів потрібно здійснювати з урахуванням живої маси у різні вікові періоди, віку першого отелення, тривалості першого сервіс-періоду та їх належності до екстер'єрно-конституційних і виробничих типів.

Таким чином, урахування впливу вищенаведених факторів поряд із належним рівнем годівлі та утримання тварин, починаючи з раннього віку, сприятиме підвищенню показників їх продуктивного довголіття.